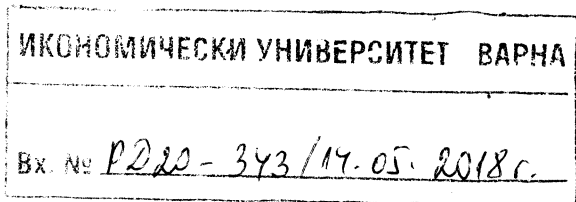

До

Членовете на научното жури
за защита на дисертационен труд

СТАНОВИЩЕ

от доц. Мария Атанасова Вълканова, д.п.

доцент по Гражданско и семейно право

в Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ – Варна

член на научното жури за присъждане на научната и образователна степен „доктор“
на Виолета Кирилова Владова – Иванова
автор на дисертационния труд на тема
„ИНСТИТУТЪТ НА НЕПРЕОДОЛИМАТА СИЛА В ТЪРГОВСКОТО ПРАВО“

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

I. Виолета Кирилова Владова – Иванова е завършила специалност право в Юридически факултет към Икономически университет – Варна през 1997 г. От дипломирането си до настоящия момент тя работи последователно като асистент, старши асистент и главен асистент към Икономически университет-Варна.

Като асистент тя води упражнения по дисциплините **Търговско право, трудово и осигурително право, трудово право, основи на правото**. Преподавателската, практическата и научната дейност на докторанта свидетелстват за траен и задълбочен интерес в областта на търговското право.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Актуалността на темата на представения дисертационен труд произтича от голямото практическо значение на непреодолимата сила, както и от наличието на все още неизследвани и многопластови проблеми в областта. Липсва цялостно научно

изследване на този правен институт, обвързващ гражданскоправната му същност с приложимостта му в търговското право, предвид развитието на търговските отношения.

Представената дисертация е в обем от 223 страници и съдържа увод, изложение в три глави, заключение, литература и приложения. Направени са 352 бележки под линия. Списъкът на литературните източници съдържа 125 заглавия, от които 103 на кирилица (български и руски език) и 22 на латиница (английски и немски език). Включен е и списък на използваните нормативни актове и списък на проучените и посочени в изследването съдебни и арбитражни решения. Приложен е и списък на използваната българска и чуждестранна литература. Авторефератът отразява основните научни и научно-приложни приноси като в неговото заключение конкретно са посочени направените в работата предложения *de lege ferenda*. Авторът има разработени и публикували една статия и четири научни доклада, които са по темата на дисертационния труд. Дисертацията е подходила отговорно и задълбочено, изложението е ясно и добре структурирано, без излишно многословие.

Глава първа отразява развитието на учението за непреодолимата сила, като се разглеждат последователно генезиса и развитието на непреодолима сила от римското към съвременното право, сравнително-правните аспекти на съвременно учение за непреодолимата сила, както и историческо възникване и развитие на института на непреодолимата сила в българското гражданско и търговско право. Направена е историческа периодизация, която отразява развитието на изследвания правен институт и показва зависимостта на този процес от икономическите и политическите промени в страната. Като критерий се използва самият законодателен подход при регламентиране на търговските отношения – на единство или дуализъм в гражданското право, а като естествена разделителна линия – приемането, респ. отмяната на съответния търговски закон.

Втората глава от дисертационния труд е посветена на института на непреодолимата сила в съвременното българско търговско право. Изяснява се същността на непреодолимата сила съгласно Търговския закон, като се анализират нейните квалифициращи признаци и доктринални становища. Направено е и отграничение на непреодолимата сила от други правни понятия.

В трета глава на труда се представят последиците при настъпване на непреодолима сила, разглежда се неизпълнението на търговските сделки поради

непреодолима сила, спирането на изпълнението на задълженията, прекратяването на договора и последиците за страните.

III. Основните научни приноси на представения за защита труд могат да се очертаят по следния начин.

Общият поглед на работата показва недвусмислено, че авторът познава добре материята и има способност да защитава аргументирано застъпваните становища. Езикът и стилът на изложението са ясни и стегнати. Коректно се излагат дискуссионните становища и се взема аргументирано отношение по спорните въпроси.

Могат да бъдат посочени и **следните по-конкретни приноси**, съдържащи се в изследването:

1. За първи път в българската правна литература е направено цялостно систематизирано изследване на института на непреодолимата сила в контекста на българското търговско право.
2. Осъществено е комплексно изследване, което обобщава и систематизира доктриналните становища. Извършен е преглед на съдебна практика като разглежданият институт е подложен на цялостен анализ - ретроспективен, сравнителноправен, нормативен и т.н.
3. Направен е задълбочен историческо-правен анализ на нормативна уредба в областта на непреодолимата сила с проведена историческа периодизация, която отразява развитието на изследвания правен институт и показва зависимостта на този процес от икономическите и политическите промени в страната.
4. Изведени и систематизирани са квалифициращите признаци на непреодолимата сила, регламентирани в Търговския закон. Представени са свързаните с тях дискуссионни моменти и са направени предложения за тяхното преодоляване.
5. В резултат на критичен анализ на разпоредбата на чл. 306 ТЗ е изготвен е проект за изменение и допълнение на Търговския закон в тази му част.
6. Направено е полезно отграничение на непреодолимата сила от други правни понятия и институти (случайно събитие, стопанска непоносимост, извънредна ситуация и др.) от гледна точка същност, правна уредба, определящи белези.
7. Изведени са съществени заключения и изводи и са формулирани аргументирани предложения *de lege ferenda* за бъдещо усъвършенстване уредбата на непреодолимата сила в Търговския закон с оглед тяхното безпротиворечиво прилагане в практиката.

IV. Критични бележки

Макар че в труда е включена богата съдебна практика, считам, че по-задълбоченото изследване на тази практика ще обогати дисертационния труд.

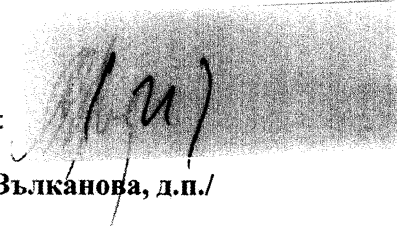
V. Заключение

Дисертационният труд показва, че дисертантката притежава задълбочени теоретични познания по гражданско и търговско право. Извършените анализи на разглежданите проблеми и извеждането на съответните заключения разкриват способност за самостоятелни научни изследвания. Научните и научно-приложни приноси представляват ценен принос за науката.

В заключение убедено изразявам положителната си оценка, че представеният за защита пред научно жури дисертационен труд на тема **„ИНСТИТУТЪТ НА НЕПРЕОДОЛИМАТА СИЛА В ТЪРГОВСКОТО ПРАВО”** отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор”, поради което предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” от област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6. Право, Докторска програма: Търговско право на **Виолета Кирилова Владова - Иванова**.

Варна. 12.05.2018 г.

Член на научно жури:

/Доц. Мария Вълканова, д.п./

До Членовете на Научно жури

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА съгласно заповед на Ректора на ИУ-Варна

Вх. № 9220-260 / 19.04.2018г. № 06-643 от 09.03.2018 година

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Симеон Владимиров Тасев

член на Научно жури , обявен от Икономически университет – Варна, относно: дисертационен труд „Институтът на непреодолимата сила в търговското право” с автор Виолета Кирилова Владова-Иванова, докторант в Икономически университет -- Варна, научна област 3.0 Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6, „Право“, докторска програма Търговско право

Уважаеми членове на научно жури,

1. Професионални данни за докторанта

Виолета Кирилова Владова-Иванова е със степен магистър по право, като висшето си образование е получила в Юридическия факултет на Икономически университет – Варна през 1997 г. Постъпила е на работа като асистент през 1998 г., като и към настоящия момент продължава преподавателската си дейност в същото висше учебно заведение.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Докторантката Виолета Владова-Иванова е насочила вниманието си към разработването на актуален и значим за търговското право проблем – институтът на непреодолимата сила. Темата е значима от теоретична гледна точка, с оглед на обогатяване на правната теория. Представеният научен труд е първото монографично изследване на непреодолимата сила в търговското право и това обуславя неговата актуалност.

В своята научна разработка, за целите на изследването докторантката е използвала 125 литературни източника, от които 103 на кирилица (български и руски език) и 22 на латиница (английски и немски език). Всички източници са цитирани в текста, като са ползвани добросъвестно и коректно. В допълнение на посоченото, докторантката е проучила и използвала в научната разработка общо 39 съдебни и арбитражни решения.

Представеният труд притежава класическа структура. Състои се от увод, три глави, заключение и приложения. Общият му обем е 223 страници и са направени общо 352 бележки под линия. Изложението е аналитично, съдържа нормативен анализ на действащото ни право, научна критика и предложения *de lege ferenda*. Дисертационния труд включва значителен по обем фактически материал, като умело са съчетани ретроспективния поглед към изследвания проблем и съвременното му състояние.

Глава първа е посветена на учението за непреодолимата сила в неговото развитие – от древността до съвременните законодателни решения. В тази връзка, авторът не само излага основните моменти и фактите, но и извършва анализ, на базата на който прави съществени обобщения и изводи. Научен принос в тази глава е систематизираното изследване на историческото развитие на института, което дисертантката прави, както в международен план, така и конкретно в България. Друг съществен принос е извеждането на периодизация в развитието на института в българското гражданско и търговско право, което не е правено до този момент.

Глава втора може да бъде преценена като основна в дисертационното изследване. Тя разглежда института на непреодолимата сила в контекста на действащата регламентация и съвременното разбиране за непреодолима сила в българското търговско право. Впечатление прави извършеният задълбочен нормативен анализ, на основата на който докторантката прави извод за

необходима законодателна промяна в текстовете на чл. 306 от ТЗ и обосновани предложения за усъвършенстване на правната уредба.

В глава трета докторантката разглежда правните последици на непреодолимата сила. Приложени са множество дискуссионни теоретични становища, както и лично отношение на автора към разглеждания проблем.

3. Идентифициране на научните приноси

Най-важния приносен момент е, че дисертационният труд е първо цялостно изследване на института на непреодолимата сила в контекста на българското търговско право. Като **следващ важен принос** трябва да се подчертае и изготвеният проект за изменение и допълнение на Търговския закон в частта на чл. 306, изведен в приложение на дисертацията, който се основава на предложенията *de lege ferenda*, които дисертантката обосновава в изложението.

Основните конкретни научни резултати като приноси моменти в дисертационния труд се отнасят до:

1. Извеждане и систематизация на квалифициращите признаци на непреодолимата сила, регламентирани в ТЗ.
2. Исторически преглед и сравнителноправен анализ на непреодолимата сила с други правни институти и понятия, с цел научно отграничаване и правилно правоприлагане;
3. Систематизиране на правните последици за търговските договори при настъпване на непреодолима сила и изясняване на техните съществени особености.
4. Констатирани са слабости в нормативната уредба и са направени предложения за тяхното преодоляване *de lege ferenda* за промени в законодателната уредба в посока прецизиране на чл. 306 ТЗ

4. Преценка на автореферата и публикациите по дисертационния труд

Изготвеният от докторантката автореферат в своята структура и съдържание отразява вярно представения дисертационен труд. По темата на дисертацията са разработени 5 научни публикации – една статия и 4 научни доклада.

Като критични бележки и препоръки в бъдещата работа могат да бъдат посочени:

- ✓ Постигане на по-голям баланс между отделните параграфи и глави в научното изследване.
- ✓ По-задълбочено изследване и обобщение на съдебната ни практика по отделни елементи на понятието непреодолима сила.

Заклучение

Въз основа на гореизложеното, в заключение давам цялостна положителна оценка на дисертационният труд „Институтът на непреодолимата сила в търговското право“ на докторантката Виолета Кирилова Владова-Иванова. Дисертационният труд съдържа изискуемите елементи като научно-приложно изследване и научни съществени приноси, поради което отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото прилагане.

В заключение, убедено препоръчвам на научното жури да присъди на Виолета Кирилова Владова-Иванова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право, докторска програма Търговско право.

София, 19.04. 2018г.

Подпис:

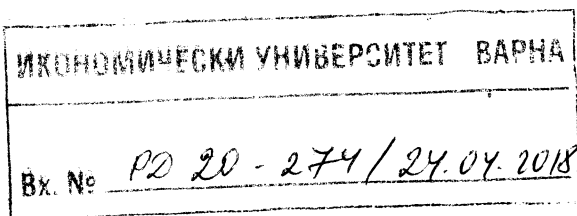
Проф.д-р Симеон Тасев

До

Научно жури,

Заповед на Ректора на ИУ-

Варна № РД -06-643/09.03.2018 г.

СТ А Н О В И Щ Е

От проф.д-р Маргарита Стефанова Бъчварова, член на Научно жури на основание заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД -06-643/09.03.2018 г. Професионално направление „Право“, научна специалност „Гражданско и семейно право /Търговско право/“

Относно

Дисертационен труд на тема „Непреодолимата сила в търговското право“ с автор Виолета Кирилова Владова –Иванова, професионално направление 3.6. „Право“, докторска програма „Търговско право“

1. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 223стр., разпределени в увод, три глави, заключение, приложение и литература. Направени са общо 352 бележки под линия. Списъкът на литературните източници съдържа 125 заглавия. **Актуалността на изследването се обуславя** от липсата на комплексно теоретично учение за непреодолимата сила в търговското право и противоречивата съдебна практика. **Научната цел е да се направи комплексно теоретично изследване на непреодолимата сила** като институт на търговското право. Поставената по този начин цел е реализирана от докторанта чрез правилна методология, в която влизат : исторически, сравнително-правен метод, анализ, синтез, индукция, дедукция, прилагане на способите на тълкувателната техника. **Научният стил е академичен** като се борави с утвърдена правна терминология и понятия.

2. Преценка за структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е разпределен в увод, три глави, заключение, приложение и литература. Структурата е добре балансирана по глави и параграфи, което позволява на автора да постигне поставената в изследването научна цел и формулираните за постигането ѝ задачи.

Глава първа е посветена на възникването и развитието на института на непреодолимата сила. Тя е съпроводена със задълбочено проучване на

регламентацията на непреодолимата сила в отделни държави (Англия, Франция, Германия). Паралелно с историческия метод на изследване се представят и отделни доктринални схващания, които показват развитието на правната теория.(с.19) В теоретичен аспект се обобщава, че „изискванията на справедливостта" и "постигането на справедлив и разумен резултат" са обединителен момент между common law и традициите на civil law, независимо от различния подход на двете системи при разрешаване на колизията между тях. (с.33)

Глава втора е посветена на правната уредба на непреодолимата сила в съвременното ни търговско право. На преден план се посочват квалифициращите признаци, които влизат в състава на непреодолимата сила, разглеждана като юридически факт. Изследването в тази част показва възможността на докторанта да извършва нормативен анализ и обобщения на направените констатации, да открива непълноти на правната уредба като същевременно предлага и отделни предложения за развитието ѝ. Научната критика относно използването на термина „събитие“, който да е обобщаващ за да обхване всички хипотези на непреодолима сила следва да бъде подкрепена. Относно квалифициращите признаци на понятието, обосновани аргументи и изводи са представени за: а) изискването за непредвидения характер на непреодолимата сила, който трябва да се изследва според връзката му с извънредността и дължимата грижа при изпълнение на задълженията; б) непредотвратимия характер на явлението, в което влизат както самото събитие, така и неговите последици (с.97-107) . Паралелно с нормативния анализ се представят и отделни решения на съдилищата в негова подкрепа.

Глава трета е посветена на последиците при прилагане на института на непреодолимата сила спрямо изпълнението на търговските договори и особеностите, съгласно търговското ни право. Представени са дискуссионните аспекти и отделните теоретични становища относно последицата „прекратяване на договора“ и определянето на нейния първоначален момент. (с.167). Направени са и сравнителни анализи със стопанската непоносимост, случайното събитие, извънредна ситуация и др. (с.180-184).

Заключението съдържа в съкратен вид основните изводи и конкретните предложения за усъвършенстване на търговското ни право.

3. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Въз основа на представения дисертационен труд могат да бъдат посочени следните *приносни моменти*:

Първо, Дисертационният труд е първо комплексно изследване на

непреодолимата сила и нейните квалифициращи признаци в търговското право, което обуславя и развитие на правната ни доктрина.

Второ, Сравнителното проучване и анализ на института във Франция, Германия, Англия, Руска федерация и др. е основание за съпоставка и бъдещо развитие на законодателството.

Трето, Обогатени са отделни теоретични постановки и са посочени отделни дискуссионни аспекти и възможности за преодоляването им.

Четвърто, Изведени са съществени заключения, обобщения и са направени предложения за усъвършенстване на законодателството ни.

4. Автореферат и публикации

Авторефератът отразява коректно и достоверно съдържанието на дисертационния труд и направените с него научни изводи и обобщения. По темата на дисертационния труд са налице изискуемия брой публикации- 1 статия и 4 доклада за публично оповестяване на резултатите.

5. Критични бележки и препоръки

Като научен консултант на докторанта съм направила съответните препоръки, които добросъвестно и изчерпателно са коригирани в представения материал.

6. Заключение

С оглед на гореизложеното, изразявам становище, че *представената дисертация е цялостно теоретико-приложно изследване, разработена е на научно равнище, съдържа оригинални приноси моменти и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ПРЗРАСРБ. С оглед на спазените предпоставки, заявявам своя **положителен вот и предлагам на уважаемите членове на научното жури да подкрепи присъждане на образователната и научна степен „доктор„ на Виолета Кирилова Вladoва- Иванова по докторска програма Търговско право, професионално направление 3.6. Право.***

23.04.2018

Варна

Проф.д-р Маргарита Бъчварова.....

